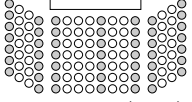

Analiza 3: 2. izpit1. 7. 2020 10⁰⁰

Čas pisanja je 120 minut. Možno je doseči 100 točk. Vse odgovore dobro utemeljite. Veliko uspeha!

Ime in priimek

1	
2	
3	
4	
Σ	

Sedež (2.05)

Vpisna številka

1. naloga

Za $a \geq 0$ naj bo dan integral s parametrom

$$I(a) = \int_0^\infty \frac{\arctan(ax^2)}{x^2} dx,$$

pri čemer vemo, da je $I : [0, \infty) \rightarrow \mathbb{R}$ zvezna funkcija.

a) Izračunaj odvod $I'(a)$, pri čemer si pri izračunu lahko pomagaš s formulo

$$\Gamma(x)\Gamma(1-x) = \frac{\pi}{\sin(\pi x)}.$$

Odgovor utemelji!

b) S pomočjo a) izračunaj $I(a)$ za vse $a \geq 0$.

Rešitev:

Velja

$$I'(a) = \int_0^\infty \frac{dx}{1+a^2x^4}.$$

To odvajanje je upravičeno, ker $I'(a)$ po Weierstrassu enakomerno konvergira na $a \in [M, \infty)$ za vsak $M > 0$. Res

$$\frac{1}{1+a^2x^4} \leq \frac{1}{1+M^2x^4} \quad \forall a \in [M, \infty)$$

in $\int_0^\infty \frac{dx}{1+M^2x^4}$ konvergira.

S pomočjo Beta funkcije dobimo

$$I'(a) = \int_0^\infty \frac{dx}{1+a^2x^4} = (t = a^2x^4 \quad dx = \frac{t^{-\frac{3}{4}}}{4\sqrt{a}} dt) = \frac{1}{4\sqrt{a}} B(\frac{1}{4}, \frac{3}{4}) = \frac{\pi}{2\sqrt{2}\sqrt{a}}.$$

Od tod dobimo

$$I(a) = \frac{\pi}{\sqrt{2}}\sqrt{a} + C$$

ker pa je $I(a) = 0$ in je I zvezna, to pomeni, da je $C = 0$. Dobimo torej

$$I(a) = \frac{\pi}{\sqrt{2}}\sqrt{a}.$$

Opomba: Zveznost $I(a)$:

Uporabimo neenakost $\arctan(ax^2) \leq ax^2$. Po Weierstrassovem kriteriju imamo ($a \in [0, M]$)

$$\frac{\arctan(ax^2)}{x^2} \leq \varphi(x) = \begin{cases} M & ; \quad x \in [0, \sqrt{\frac{\pi}{2M}}] \\ \frac{\pi}{2x^2} & ; \quad x \in (\sqrt{\frac{\pi}{2M}}, \infty) \end{cases} \quad \forall a \in [0, M]$$

Integral $\int_0^\infty \varphi(x) dx$ konvergira, tako, da $I(a)$ konvergira enakomerno na $[0, M]$.

2. naloga (25 točk)

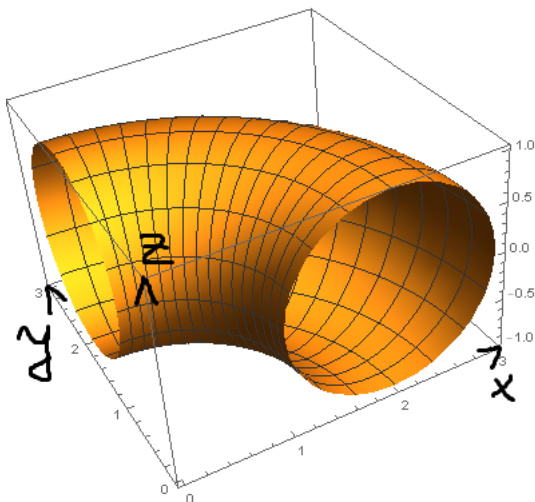
Dano naj bo vektorsko polje $\vec{v} : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$ s predpisom

$$\vec{v}(x, y, z) = (x^2, x^2 + z^2, -2xz)$$

in ploskev $\mathcal{S}$ s parametrizacijo

$$\sigma(u, v) = ((2 + \cos v) \cos u, (2 + \cos v) \sin u, \sin v) \quad u \in [0, \frac{\pi}{2}] \quad v \in [0, 2\pi],$$

ki je skicirana na spodnji sliki.

Ploskev naj bo orientirana z normalnim vektorskim poljem

$$\vec{n} = \frac{\sigma_u \times \sigma_v}{|\sigma_u \times \sigma_v|}.$$

a) Skiciraj orientacijo ploskve na zgornjo sliko.

b) Z uporabo Gaussovega izreka izračunaj

$$\iint_{\mathcal{S}} \vec{v} \cdot d\vec{S}.$$

Rešitev:

Orientacija kaže 'ven' iz ploskve.

Divergenca polja je enaka 0, tako da je pretok skozi ploskev enak negativnemu pretoku skozi začetni in končni disk (ploskev na obeh koncih zapremo z diskom).

Prvi disk parametriziramo

$$\sigma_1(r, v) = (2 + r \cos v, 0, r \sin v) \quad r \in [0, 1] \ v \in [0, 2\pi].$$

Ker $\sigma_{1r} \times \sigma_{1v} = (0, -r, 0)$ kaže ven je parametrizacija usklajena z orientacijo. Izračunajmo pretok polja skozi ta disk:

$$\begin{aligned} \Phi_1 &= \int_0^{2\pi} dv \int_0^1 (0, -r, 0) \cdot ((2 + r \cos v)^2, (2 + r \cos v)^2 + (r \sin v)^2, -2(2 + r \cos v)(r \sin v)) dr = \\ &= \int_0^{2\pi} dv \int_0^1 (4 + 4r \cos v + r^2) dr = \frac{26\pi}{3}. \end{aligned}$$

Na drugem disku je normala enaka $(-1, 0, 0)$, vektorsko polje pa ima prvo komponento (ki je x^2) enako 0, tako da je pretok skozi drugi del enak 0. Končen rezultat je torej

$$\oiint_S \vec{v} \cdot d\vec{S} = -\frac{26\pi}{3}.$$

3. naloga (25 točk)

Določi splošno rešitev diferencialne enačbe

$$y'' + 2y = x \sin x .$$

Rešitev:

Splošna rešitev homogene enačbe je $y = A \cos(\sqrt{2}x) + B \sin(\sqrt{2}x)$. Pri nehomogenem delu pa najprej enačbo razširimo v kompleksno obliko

$$y'' + 2y = x e^{ix}$$

in uporabimo nastavek $y_p = (Ax + B)e^{ix}$. Vstavimo v enačbo in dobimo

$$A = 1 \quad B = -2i ,$$

sedaj pa vzamemo imaginarni del dobljene rešitve $(x - 2i)e^{ix}$, kar nam da

$$y_p = -2 \cos x + x \sin x .$$

Splošna rešitev je torej

$$y = A \cos(\sqrt{2}x) + B \sin(\sqrt{2}x) - 2 \cos x + x \sin x \quad A, B \in \mathbb{R} .$$

4. naloga (25 točk)

Dana naj bo množica funkcij

$$M = \{f : [0, 1] \rightarrow \mathbb{R}; f \text{ zvezno odvedljiva}\}$$

in preslikava $d : M \times M \rightarrow \mathbb{R}$ s predpisom

$$d(f, g) = \int_0^1 |f(x) - g(x)| dx + \int_0^1 |f'(x) - g'(x)| dx.$$

a) Pokaži, da je (M, d) metrični prostor.

b) Določi vse funkcije $f \in M$, za katere je

$$d(f, f') = 0.$$

c) Dana naj bo preslikava

$$F : (M, d) \rightarrow (M, d) \quad F(f)(x) = \frac{f(x) + 1}{x + 3}.$$

Pokaži, da je preslikava F skrčitev in določi njeno negibno točko.

Rešitev:

Samo del, kjer iz $d(f, g) = 0$ sledi, da je $f = g$. To sledi iz zveznosti, saj če bi $f(x) \neq g(x)$ za nek x , bi se razlikovali še na nekem intervalu in potem integral ne bi bil 0.

Za **b)** so to ravno funkcije, kjer je

$$f' = f \Leftrightarrow f(x) = Ce^x.$$

Ocenimo

$$\begin{aligned} d(F(f), F(g)) &= \int_0^1 \left| \frac{f(x)+1}{x+3} - \frac{g(x)+1}{x+3} \right| dx + \\ &+ \int_0^1 \left| \frac{(x+3)f'(x) - f(x) - 1}{(x+3)^2} - \frac{(x+3)g'(x) - g(x) - 1}{(x+3)^2} \right| dx = \\ &= \int_0^1 \left| \frac{f(x) - g(x)}{x+3} \right| dx + \int_0^1 \left| \frac{-(f(x) - g(x)) + (x+3)(f'(x) - g'(x))}{(x+3)^2} \right| dx \leq \\ &\leq \frac{1}{3} \int_0^1 |f(x) - g(x)| dx + \frac{1}{9} \int_0^1 |f(x) - g(x)| dx + \frac{4}{9} \int_0^1 |f'(x) - g'(x)| dx = \\ &= \frac{4}{9} \int_0^1 |f(x) - g(x)| dx + \frac{4}{9} \int_0^1 |f'(x) - g'(x)| dx = \frac{4}{9} d(f, g), \end{aligned}$$

torej je skržitev.

Negibna točka zadošča

$$f(x) = \frac{f(x)+1}{x+3},$$

od koder dobimo

$$f(x) = \frac{1}{x+2}.$$

Opomba: Prostor sicer ni poln.

Najprej splošno velja, da če $f_n \in M$ konvergira k funkciji $0 \in M$ v metriki d , potem $f_n(0)$ konvergira k 0. Res, naj denimo, da je $|f_n(0)| > a$ (za nek fiksen $a > 0$) neskončno mnogokrat. Denimo, da velja kar $f_n(0) > a$ (sicer vzamemo $-f_n$) neskončno mnogokrat. Predpostavljamo, da velja

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\int_0^1 |f_n(x)| dx + \int_0^1 |f'_n(x)| dx \right) = 0.$$

Omejimo se na n (kjer je $f_n(0) > a$). Prej ali slej (zaradi zgornjega) mora biti $f_n(x) < \frac{a}{2}$. Naj se to zgodi pri $x = \delta_n$. Potem imamo

$$\int_0^1 |f_n(x)| dx + \int_0^1 |f'_n(x)| dx \geq \frac{a}{2} \delta_n + \int_0^{\delta_n} |f'_n(x)| dx \quad (*)$$

Imamo še

$$f_n(\delta_n) = f_n(0) + \int_0^{\delta_n} f'_n(x) dx \Rightarrow f_n(\delta_n) - f(0) = \int_0^{\delta_n} f'_n(x) dx$$

kar nam da

$$|f_n(\delta_n) - f(0)| \leq \int_0^{\delta_n} |f'_n(x)| dx.$$

Sedaj lahko (*) nadaljujemo v

$$\geq \frac{a}{2} \delta_n + |f_n(\delta_n) - f(0)| \geq \frac{a}{2} \delta_n + \frac{a}{2} \geq \frac{a}{2}.$$

To pa je protislovje, torej mora $f_n(0)$ konvergirati k 0.

Sedaj pa iz

$$f_n(x) = f_n(0) + \int_0^x f'_n(t) dt$$

dobimo

$$\sup_{x \in [0,1]} |f_n(x)| \leq |f_n(0)| + \int_0^1 |f'_n(x)| dx \leq |f_n(0)| + d(f_n, 0) \rightarrow 0 \text{ za } n \rightarrow \infty$$

torej f_n konvergira enakomerno (in s tem tudi po točkah) k funkciji 0.

Zaključimo torej lahko, da če $f_n \in M$ konvergira (v metriki d) k funkciji $f \in M$, potem tja konvergira tudi po točkah (oz. limita po točkah je edini kandidat za limitno funkcijo).

Npr., če je

$$f_n(x) = \sqrt{\frac{1}{n} + (x - \frac{1}{2})^2}$$

potem to zaporedje je Cauchyvevo (v metriki d (malo dolgo za napisati)). Ali konvergira h kakšni zvezno odvedljivi funkciji?

Po točkah konvergira k $|x - \frac{1}{2}|$, ki pa ni zvezno odvedljiva funkcija, torej prostor ni poln.